

RIKTLINJER OCH HANDLINGSPLAN FÖR ATT FÖREBYGGA
OCH HANDLÄGGA HOT OCH VÅLD I VÅR ARBETSMILJÖ
samt
handlingsplan riktat mot förtroendevalda och i samband med
offentliga sammanträden

Dokumentnamn	Riktlinjer och handlingsplan för att förebygga och handlägga hot och våld i vår arbetsmiljö samt handlingsplan riktat mot förtroendevalda	Dokumenttyp Riktlinjer	
Fastställd/upprättad av	Kommunstyrelsen	Datum 2015-04-07	Diarienummer KS15-85-026
Dokumentansvarig/processägare	Kommunledningskontoret	Version 1	Senast reviderad Giltig t o m
Dokumentinformation	Karin Erlander		
Dokumentet gäller för	All personal på alla förvaltningar, förtroendevalda i styrelser och nämnder och övriga uppdragstagare i Härnösands kommun		

Innehåll

1	Hot och våld	3
1.1	Vad menas med hot och våld	3
1.2	Regler som styr.....	3
1.3	Syfte och omfattning	3
1.4	Ansvar	3
2	Grundläggande förhållningssätt och riktlinjer	4
2.1	Förhållningssätt.....	4
2.2	Riktlinjer för att förebygga hot- och våldssituationer	4
2.3	Riktlinjer när situationen uppstår	5
2.4	Stöd och hjälp	5
3	Handlingsplan	6
3.1	Mål	6
3.2	Rutiner/ förebyggande åtgärder.....	6
4	Så här gör vi då något hänt	7
4.1	Hot via telefon	7
4.2	Hotfulla incidenter vid besök.....	7
4.3	Utom kontorstid.....	7
4.4	Dokumentera skador.....	7
4.5	Krisstöd	7
4.6	Media	8
4.7	Anmälan av arbetsskada/tillbud.....	8
4.8	Polisanmälan	8
4.9	Stöd vid rättegång.....	8
4.10	Övriga åtgärder	8
5	Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer -riktat mot förtroendevalda och i samband med offentliga sammanträden	9
5.1	Bakgrund.....	9
5.2	Syfte	9
6	Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer	10
6.1	Hot mot förtroendevald	10
6.2	Hot mot sammantråde	10
6.3	Ordförandens befogenheter i samband med ansvaret för ordningen vid sammanträdet	10
6.4	Genomförande av säkerhetskontroll.....	11
6.5	Tillvägagångssätt vid hotbild offentliga sammanträden.....	11
6.6	Utbildning/Information	12
6.7	Uppföljning	12
7.	Checklista för förebyggande åtgärder.....	13
Bilaga.....	.....	14

1 Hot och våld

1.1 Vad menas med hot och våld

Ett hot kan dels definieras som muntliga eller skriftliga hotelser om fysiskt våld eller skadegörelse och dels som aggressiva gester. Hotet kan komma via telefon, e-post, brev eller vid direkt möte. Våld kan definieras som en aktiv handling som leder till fysisk eller psykisk skada.

1.2 Regler som styr

I Arbetarskyddsstyrelsens författning AFS 1993:2 om våld och hot i arbetsmiljön anges åtgärder som arbetsgivaren ska vidta för att förebygga situationer av våld och hot samt för stöd efter sådana händelser. Handlingsplanen har upprättats med författningen som grund.

1.3 Syfte och omfattning

Syftet med handlingsplanen är att den ska vägleda hur våld och hot ska förebyggas samt utgöra en handledning för hur frågor som rör våld och hot ska hanteras enligt AFS 1993:2. Planen omfattar all verksamhet inom Härnösands kommun men med särskilda instruktioner när det gäller hot och våld mot förtroendevalda och vid offentliga sammanträden. Handlingsplanen ska följas av alla arbetstagare.

1.4 Ansvar

Vi ska i det systematiska arbetsmiljöarbetet sträva efter att förbättra och utveckla handlingsplanen och riktlinjerna med tanke på de risker som kan förekomma vid enheten.

Vid introduktion av nyanställda ska chef informera den anställde om riktlinjernas och handlingsplanens syfte och innehåll.

2 Grundläggande förhållningssätt och riktlinjer

2.1 Förhållningssätt

- ✚ Ingen ska acceptera att bli utsatt för våld eller hot.
- ✚ Ingen ska ta personliga risker vid våld eller hotsituationer.
- ✚ Alla händelser som innebär våld eller hot ska snarast rapporteras till närmaste chef. Arbetsskadeanmälan och/eller tillbudsrapport ska skrivas beroende på hur den drabbade personen reagerat. Eventuellt ska även en polisanmälan göras utifrån händelsens art.
- ✚ Arbetskamrat ska vara stöd till den utsatta arbetskamraten.

2.2 Riktlinjer för att förebygga hot- och våldsituationer

- ✚ Försök behålla lugnet. Angreppet gäller oftast inte dig personligen utan du råkar befinna dig i den aggressives väg eller företräder någon som väckt hans/hennes ilska.
- ✚ Lyssna aktivt. Den aggressive blir positivt överraskad av att möta någon som är intresserad av hans/hennes problem och är villig att lyssna.
- ✚ Respektera revir. Den aggressive behöver ett större revir. Gå inte för nära och avvakta med frågor som kan uppfattas personliga tills du känner dig säker på att du är accepterad. Vänd inte ryggen till en aggressiv person.
- ✚ Tänk på var utgångarna finns, se till att inte bli instängd.
- ✚ Skapa andrum. Det kan du t ex göra genom att ni flyttar er till en lämpligare plats.
- ✚ Ta den andre på allvar. Visa respekt/förståelse för känslouttryck.
- ✚ Använd din yrkeskunskap. Lita på din egen kompetens och intuition.
- ✚ Avstå från att ”höja rösten” eller hota. Då undviker du att trappa upp konflikten.
- ✚ Håll dig till sakfrågan. Avstå från personliga anmärkningar.
- ✚ Om personen inte lugnar ner sig, diskutera inte, gå därifrån en stund och säg att du kommer tillbaka. Ta då med en kollega.
- ✚ Undvik vinnare-förlorare situationen. Försök att föra en diskussion där båda kan känna sig deltagande i att lösa ett problem i stället för som vinnare eller förlorare.

2.3 Riktlinjer när situationen uppstår

- ✚ Försök att lugna vederbörande.
- ✚ Försök att uppträda lugnt.
- ✚ Försök att uppmärksamma andra på situationen.
- ✚ Utlöses hotet till handling, försök fly samtidigt som du ropar på hjälp.
- ✚ Kontakta närmaste chef och beskriv vad som hänt.

Arbetskamraternas uppgift:

- ✚ Försök att hjälpa arbetskamrat som är utsatt för en hotsituation på lämpligt sätt.
- ✚ Agera omedelbart om du ser eller hör att kollega är hotad.
- ✚ Vänder sig hotet mot dig. Försök fly om hotet är allvarligt.

2.4 Stöd och hjälp

En person som blivit utsatt för en hot- eller våldssituation kan hamna i kris. Vid ett sådant tillstånd fyller den närmsta arbetsgruppen en stor funktion för att kunna tillfredsställa det första akuta behovet av stöd och hjälp. Behovet av kontakt är ofta stort hos den drabbade. Närmaste arbetskamrater bör vara observanta på hur personen mår, även en tid efter händelsen. Närmaste chef ansvarar för beredskapen vid hot och våldssituationer men även för att stöd och hjälp snarast sätts in för den drabbade.

3 Handlingsplan

3.1 Mål

- Förebygga och motverka förekomst av hot och våld
- All personal ska veta hur man hanterar hot- och våldssituationer
- Minska risken för ohälsa på grund av hot och våld som inträffat på arbetet

3.2 Rutiner/ förebyggande åtgärder

Identifiera risksituation	Var observant – mer på farliga situationer än farliga personer. Risken för hot och våld ska aktualiseras varje år i samband med uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.
Lokalernas utformning	Lokalerna ska om möjligt vara låsta och personer är på det sättet inte tillgängliga för spontanbesök. I möjligaste mån kan man undvika att sitta med ryggen mot dörren.
Preventiva åtgärder	Möten sker endast under kontorstid när enheten är bemannad. När okänd besökare önskar bli insläppt ex. via intercom, ta reda på vem personen är, vem som ska besökas och i möjligaste mån öppna dörren personligen. Följ med till den person som ska besökas.
Rutiner vid helg- och kvällsarbete	Dörrarna till huset ska inte öppnas om inte besöket är välkänt.
Utrymningsvägar	Utrymningsvägar finns anslagna med åtgärdsplan vid risk för brand och liknande.
Systematisk genomgång av handlingsplan och rutiner	Chef är ansvarig för att föreliggande riktlinjer och handlingsplan årligen går igenom och uppdateras (vid behov) samt att redovisning av detta arbete sker till samverkanskommittén.

4 Så här gör vi då något hänt

- ✚ Alla tillgängliga skyndar till platsen.
- ✚ Ingrip om det kan ske utan risk för egen del (ta skydd vid akut hot eller fara).
- ✚ Först åtgärdas/undandröjs om möjligt den akuta och riskfyllda situationen. Därefter tas övriga på platsen om hand.
- ✚ Vid behov av brådskande polishjälp sker det via 112, annars till den lokala polisen via 114 14.
- ✚ Bedöm om omedelbar läkarhjälp behövs och ordna i så fall transport. Vid behov tillkallas ambulans via 112. Se till att någon följer med till läkare eller sjukhus.
- ✚ Kontakta anhöriga. Uppgifter om anhöriga ska finnas i en pärm och vara tillgänglig för alla.
- ✚ Ordna med resällskap till bostaden.
- ✚ Arbetsgivaren bör försäkra sig om att en utsatt person inte är ensam första natten.
- ✚ Förmedla kontakt med personer som kan ställa upp för samtal och eventuellt fortsatt stöd.

4.1 Hot via telefon

Meddela att hot mot tjänsteman kommer att polisanmälas.

4.2 Hotfulla incidenter vid besök

Ring Polis telefonnummer 112.

4.3 Utom kontorstid

Larma via 112. Ansvarig chef ska informeras snarast möjligt.

4.4 Dokumentera skador

- ✚ Närhelst hot eller våldssituationer sker är det viktigt att få ev. skada dokumenterad, helst med ett läkarintyg.
- ✚ Vid allvarligt tillbud eller när någon blivit allvarligt skadad ska Arbetsmiljöinspektionen omedelbart kontaktas.

4.5 Krisstöd

Närmaste chef ansvarar för att ta sig an den drabbade inkl. eventuella vittnen, kontakta anhöriga, ge information till arbetskamrater samt besluta om polisanmälan.

Företagshälsovården kan ge stöd till hel personalgrupp. Se även Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om första hjälpen och krisstöd AFS 1999:07

http://www.av.se/dokument/afs/AFS1999_07.pdf

4.6 Media

All kontakt med media ska ske via förvaltningschef.

4.7 Anmälan av arbetsskada/tillbud

Närmaste chef ansvarar för att arbetsskadeanmälan och anmälan om tillbud görs via särskilda blanketter. Allvarigare tillbud skall anmälas till Arbetsmiljöverket. Se även rubriken ”Tillbud, rapportering och arbetsskador” på Insidan/Personaltorget/Arbetsmiljö.

Närmaste chef ansvarar för att alla berörda får tillfälle att tala ut om händelsen. Ingen skall lämnas ensam att bearbeta händelsen. Vid behov samlas alla berörda till samtal inom 24-72 timmar efter händelsen.

4.8 Polisanmälan

Ansvarig chef gör polisanmälan där utsatt persons privata adress inte finns med, enbart adress till arbetsplats.

4.9 Stöd vid rättegång

Om det blir rättegång ska den drabbade erbjudas dels möjlighet till genomgång av rättegångsförfarandet och dels följeslagare i form av exempelvis chef, facklig representant eller arbetskamrat till rättegång. En rättegång kan lätt riva upp minnen och känslor från våldshändelsen. Den som blivit utsatt för våld är skyldig att vittna.

4.10 Övriga åtgärder

Närmaste chef ansvarar för att:

- ✚ en snabb återgång till arbetet underlättas, ser även till att medarbetaren är fortsatt delaktig i arbetsgemenskapen.
- ✚ uppföljningssamtal genomförs inom en vecka efter händelsen för och ta reda på om det behövs ytterligare hjälp, exempelvis samtal om upplevelsen.
- ✚ ytterligare uppföljningar görs inom ca 3 månader efter händelsen för att ta reda på om några problem kvarstår.
- ✚ sjukfrånvaron hos den drabbade medarbetare noggrant följs upp Utifrån sjukfrånvaron görs en bedömning om ytterligare uppföljningssamtal eller behandling behövs.

5 Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer - riktat mot förtroendevalda och i samband med offentliga sammanträden

5.1 Bakgrund

Från och med den 1 juli 2010 träder lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting i kraft. Lagen är ett resultat av att säkerhetshöjande åtgärder vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting har efterfrågats eftersom undersökningar och utredningar påvisat att hot och våld riktat mot förtroendevalda på lokal nivå är ett problem i Sverige. Enligt den nya lagen får kommuner och landsting anordna säkerhetskontroll vid sina offentliga sammanträden.

Då kommittén om hot och våld mot förtroendevalda överlämnade sitt betänkande 2006 så angav den att kommuner och landsting bör upprätta lokala handlingsplaner för hur frågor om brott mot förtroendevalda ska hanteras.

Handlingsplanen för Härnösands kommun klargör hur ansvarsfördelningen ser ut vid fara eller hot mot förtroendevald samt vid hot mot ett offentligt sammanträde.

5.2 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att kunna agera snabbt och effektivt när en hotfull eller våldsamt situation uppstår och att på så sätt förebygga ohälsa och olycksfall i förtroendeuppdraget samt störningar, olyckor och ohälsa vid förrättningarna av de offentliga sammanträdena inom Härnösands kommun.

6 Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer

6.1 Hot mot förtroendevald

Den lokala polisen har huvudansvaret för personskydd av förtroendevalda i kommuner och landsting vilket innebär att den polisiära handläggningen av ärenden om hot och våld mot förtroendevalda främst är en uppgift för respektive polismyndighet.

Alla former av hot och våld ska polisanmälas. Endera kan den som utsatts själv göra detta direkt till polisen eller så kan man vända sig till kommunens säkerhetsansvariga. Akuta brott ska alltid anmälas direkt till polisen via 112, vid icke akut kan man ringa 114 14.

Angivelsebrott får bara anmälas av målsägare (den som blivit utsatt), detta är till exempel ofredande på enskilt område och hemfridsbrott.

Var noga med tidpunkter och innehåll i anmälan. Ju mer specifik beskrivning desto bättre. Om det finns specifika misstankar ta även med dessa.

Ange vid anmälan att det gäller en förtroendevald om du tror att det är ditt uppdrag som föranleder händelsen. Begär att din anmälan ska åtkomstskyddas så den inte syns utåt eller internt inom polisen om du vill undvika media.

Om det inträffat på sociala media så ta en skärmdump och spara. Om det inträffar via sms så spara konversationen.

Om man gör egen polisanmälan bör säkerhetsansvariga på kommunen informeras för att kunna ha ett helhetsperspektiv.

6.2 Hot mot sammanträde

Då misstanke om hot och våld av det slag som anges i 1 § lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting föreligger så genomförs en hotbilda-bedömning. Om det med rimlig objektivitet kan befaras att ett allvarligt brott kan inträffa i samband med ett offentligt sammanträde ska en hotbilda-bedömning genomföras i samråd med polis. Polisen gör sedan den professionella bedömningen vilka åtgärder som ska vidtas vid varje enskild situation.

Viktigt att notera är att beslutet om säkerhetskontroller fattas av sammanträdets ordförande (kommunalrätten) efter samråd med polisen.

6.3 Ordförandens befogenheter i samband med ansvaret för ordningen vid sammanträdet

Det är kommunfullmäktiges ordförandes roll att ansvara för ordningen under sammanträdet. Ordföranden har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

Bestämmelsen om ordförandens rätt att utvisa störande personer gäller såväl åhörare som ledamöter och ersättare. Om det under sammanträdet uppstår sådan oordning att sammanträdet inte på ett meningsfullt sätt kan fortsätta, har ordföranden rätt att ajournera sammanträdet eller som en sista utväg upplösa sammanträdet.

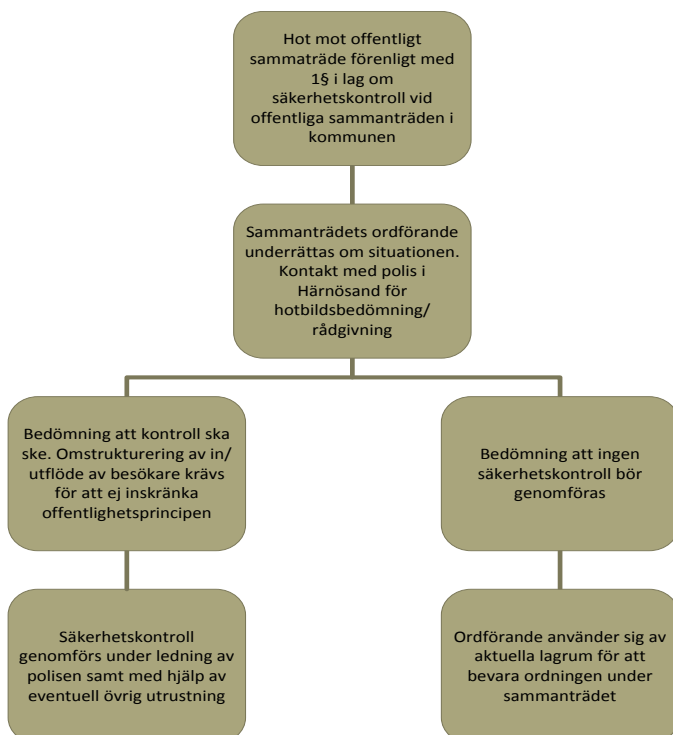
6.4 Genomförande av säkerhetskontroll

Det är polismyndigheten som ansvarar för att ta ställning till om säkerhetskontrollen ska genomföras med närvarande polis eller om den kan utföras på annat sätt. I det fall en säkerhetskontroll genomförs så får den omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor, paket mm med hjälp av teknisk utrustning.

Manuell kroppsvisitation (undersökning där kontrollpersonalen för hand letar efter otillåtna föremål) får endast ske om det finns särskilda skäl för detta. Undersökningen ska i sådana fall utföras av polis eller av ordningsvakt som fått godkännande av polismyndigheten att utföra kontrollen.

Kostnader för ordningsvakter och teknisk apparatur, som exempelvis metalldetektorer ska bekostas av det beslutande organet vilket i det här fallet är Härnösands kommun. Polisen ska endast belastas för kostnader för samråd och ledning av säkerhetskontrollen.

6.5 Tillvägagångssätt vid hotbild offentliga sammanträden

6.6 Utbildning/Information

Vid varje ny mandatperiod ska någon form av utbildning/information genomföras för samtliga politiker kring säkerhetsfrågor. Denna handlingsplan ska också finnas med i det material nyvalda politiker får.

6.7 Uppföljning

Denna plan ska följas upp varje mandatperiod. Ansvarig för att detta sker är kommunstyrelseförvaltningen.

7. Checklista för förebyggande åtgärder

- ✚ Genom att bemöta aggressioner på ett sansat sätt minskas risken för våld och hot. Försök behålla lugnet.
- ✚ Bemöt personen med respekt, lyssna aktivt, försök skapa en meningsfull kommunikation.
- ✚ Undvik att gå i försvarsställning; bemöt alla personer med respekt för deras åsikter och uppfattningar.
- ✚ Vid politiskt provocerande beslut/utspel/arrangemang, informera gärna säkerhetsansvariga innan.
- ✚ Viktigt att visa enighet vid beslut, undvik att det ser ut som en enskild person som fattar besluten.
- ✚ I den mån det går att planera, ta bara diskussion med en orolig person när det finns flera personer i närheten och helst när alla är förberedda och överens om hur konflikten bör hanteras.
- ✚ Tänk litet kritiskt på ditt agerande i sociala media
- ✚ Berätta efter att du varit någonstans, inte innan
  - Berätta aldrig om annan (vän, partikollega, barn, hus, bil)
  - Checka inte in, stäng av platstjänster
  - Välj vem som ser vad
- ✚ Undvik att föra diskussioner via sociala media om det finns misstanke att motparten inte kan föra en saklig dialog. Hänvisa till andra kanaler för kommunikation.
- ✚ Skapa andrum, t ex genom att förflytta er till ett annat rum/annan plats. Passa eventuellt på att bjuda in annan person att delta om det är ett fysiskt möte.
- ✚ Larma vid behov andra personer på lämpligt sätt (larmknapp, telefon eller rop).
- ✚ Undvik att bli ”myndighetsperson”, var inte ”skrämmande”. Tala om att polisanmälan kommer att göras om den aggressive fortsätter med sitt hotfulla beteende.
- ✚ Undvik att parkera på ensamma platser eller att färdas på enslig gång-, cykel- eller bilväg om du känner på dig att du av någon anledning kan bli hotad.
- ✚ Långsiktigt kan ett hemligt telefonnummer vara en förebyggande åtgärd. Man kan även ta bort sin adress och sin yrkestitel ur telefonkatalogen som en mindre drastisk åtgärd.

Bilaga

Brottsbalken 16 kap.

Om brott mot allmän ordning 4 §

Kommunallagen

Fullmäktige 5 kap. 39 §

Kommunfullmäktiges arbetsordning § 25

Kommunlagen 6 kap. 19a § Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande

Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting

Säkerhetskontroll 1 §

Beslut om säkerhetskontroll 2 §

Kontrollens omfattning och utformning 3 -7 §

Avvisning och avlägsnande 8 §

Förvaring av föremål 9 §

Förbud att överklaga 10